

TOVE KURTZWEIL

Hvorsomhelst og intetsteds

19.01 -
02.04.18

gl Holtegaard

FORORD

Tove Kurtzweil er noget ganske særligt i dansk fotografi.

Hun er en ener, fordi hun så konsekvent omsætter fotografiets stoflighed og materialitet til en stærk sanselighed. Sanseligheden kommer til udtryk, når hun eksempelvis gengiver et billede af en krybende agaveplante i knasende sand på ubestrøget, kraftigt papir, der nærmest virker ligeså rug som sandet på fotoet. Man kan næsten mærke og smage sandkornene, fordi hun med sin tålmodige bearbejdning i mørkekammeret lader form og indhold smelte sammen.

Sanseligheden går også forud for fotografiets ellers eminente evne til at gribe og fastholde tid og sted. Eller sagt på en anden måde; tid og sted opløses i Kurtzweils univers. Nok er mange af billederne taget på en af de mange rejser, kunstneren har været på, men fotografiet er ikke ikonisk for stedet eller tiden. En skyskraber i New York eller en antik ruin i Sydeuropa er aldrig et snapshot, som skal bære et vidnesbyrd til omverdenen om, at her-var-jeg-og-jeg-har-det-godt.

Kurtzweils billeder er alt, hvad et postkort ikke er. Hun har netop det omvendte for øje – at gøre tid og sted universelt og løfte billedet ind i en poetisk og sanselig sfære. Derfor har udstillingen også fået undertitlen *Hvorsomhelst og intetsteds* – frit efter professor Carstens Thaus fine læsning af Kurtzweils praksis.

I en digital tid, hvor smartphones, Instagram og Snapchat er en fast bestanddel af mange menneskers hverdag, forekommer Kurtzweils analoge billeder særligt interessante. Hendes fotografier er taget med spejlreflekskamera og møjsommeligt fremkaldt i mørkekammeret, hvor hver en detalje er en overvejelse værd. Kurtzweils gennemarbejdede fotografier står dermed i skarp kontrast til vores hurtige billedbrug på de sociale medier i dag. Ikke desto mindre – eller måske netop derfor – er hendes værk også stærkt inspirerende for en del af den danske samtidskunstscene, der arbejder med fotografi som primært medie.

Soloudstillingen viser langt over 100 fotografiske værker fra hele Tove Kurtzweils virke. Det er dermed første gang, at hendes arbejde udfoldes i så omfattende en udstilling. Oplagt er det derfor også, at denne store udstilling finder sted i samme år, som kunstneren fylder 80 år.

Gl. Holtegaard ønsker at takke Tove Kurtzweil for varmt og generøst at have budt velkommen til et så inspirerende liv og levned. Samarbejdet har været en stor fornøjelse.

Maria Gadegaard
Direktør, Gl. Holtegaard

Vinge, Danmark (1986)

Rum Tid (1988)

FORANDERLIGHED, FORUNDERLIGHED

Af Mette Sandbye

Rum Tid hedder en serie fotografier af Tove Kurtzweil, som udkom i bogform med samme titel i 1988. Mere end noget andet medie har fotografiet at gøre med netop rum og tid, og dette helt fundamentale aspekt har været drivkraften i Tove Kurtzweils arbejde igennem nu en hel menneskealder. Hendes motiver er for så vidt ganske forskellige; fra en stol på et hotelværelse i New York eller en kameldriver i Tunesien til komplicerede sammenkopieringer af græske statuer og tv-antennener, der sætter fokus på fotografiet som en grafisk overflade. Men alligevel tilhører de umiskendeligt det samme kurtzweilske univers, der på udstillingen her fremstår som et meget samlet hele skabt over en lang, kontinuerlig karriere.

ØJE-BLIKKE

For snart tyve år siden udgav Tove Kurtzweil et stort fotobogværk med titlen *Moment* med fotografier fra de forgangne cirka ti år. I forordet beskriver hun selv bogen som: "Øjeblikke fra mine mange rejser. Øjeblikke, hvor tiden stod stille, hvor dufte, lyde, farver og hændelser blev en vigtig del af mine erindringer. En blanding af tider og steder men med det tilfælles, at det netop den dag var mit øje-blik".

Den aktuelle udstilling på Gl. Holtegaard, som samtidig markerer kunstnerens 80-års fødselsdag senere på året, kan også siges at bestå af sådanne "øje-blikke" med billeder fra mange

steder og perioder, men komponeret på tværs af den kronologiske fremstilling som én sammenhængende billedstrøm. For ser man henover tiårene har hendes produktion været meget konsekvent. Hun henter ofte sine motiver på rejser til Nordafrika, Grækenland, New York, Paris og mange andre steder. Hvor motivet stammer fra er egentlig underordnet, men det er måske netop på rejsen som tilstand, at ens sanser står særligt på stilke og forsøger at gribe alt det nye og anderledes. Tove Kurtzweils univers er præget af en sans for den lavmælt poetiske, surrelle og stofligt sensuelle side af fotografiet. Her er hun en markant ener i dansk fotografi, og hun har siden 1980'erne været en inspirationskilde for mange yngre fotografer bl.a. gennem sine mange workshops.

Kurtzweil forsøger hele tiden at gå tæt på og redefinere fotografiets basale virkemidler; lyset, detaljen, rumfornemmelsen, tonen, den fastfrosne bevægelse, billedfladens struktur. Ofte fokuserer hun på lyset som det centrale formskabende element og udforsker rummets og arkitekturens betydning for det fotografiske billede. Hun kombinerer for eksempel antikke motivers tidløshed og universalitet med fragmentets sårbarhed og med tegn og tal fra en moderne tid. Motiver som forvitrede græske statuer fra en fjern tid, en tom bøjle på en væg, afblomstrende bonde-roser og Twin Towers i New York peger mod tabet, tidens gang og melankolien forbundet hermed, som et centralt spor i hendes billeder. Hun er optaget af at undersøge fotografiets muligheder for den personlige fortolkning og for manipulation af den omgivende virkelighed, men egentlig mest for simpelthen at indfange det tilsyneladende ubetydelige og gennem fotograferingsakten give dette "øje-blik" betydning. I den forstand er hun optimist, for selv på rejsens yderste melankolske eller molstemte udsigtspunkt eksisterer der en mulighed for betydning; et visuelt rum der venter på sin betragter.

UFULDKOMMENHED

Bearbejdningen i mørkekammeret har altid været en vigtig del af arbejdsprocessen, hvor hun ofte tager udgangspunkt i et grovkornet, sommetider uskarpt sort-hvid fotografi, som hun toner, håndkolorerer, ridser i eller lader indgå i en sandwichcollage med andre fotografier. Både i fotograferingsmåde og efterbearbejdning

tilstræber hun en helt bevidst ufuldkommenhed. Nogle fotografier er så perfekte i alle disse tekniske valg, at de nærmest lukker beskueren ude og standser fantasien, men hos Tove Kurtzweil sker det modsatte. Hendes fotografier opfordrer til meddigtning, dagdrømmeri og erindringsstrøm, og man kan vende tilbage til dem igen og igen. Med tvetydige sammenkoblinger og spejlinger af løsrevne motivdele skaber hun en stemning af på samme tid æstetisk skønhed og foruroligende disharmoni. En arbejdsmåde som hun radikaliserede i sine drømmerisk fængende, motivisk ubestemmelige fotografier til Nationalmuseets store udstilling *Museum Europa* i 1993. Flere af fotografierne fra *Museum Europa* indgår i den aktuelle udstilling, fordi deres Wunderkammerlignende motivkreds og ruinøst-teatraliske stemning peger tilbage på barokkens motivkreds og dermed på den historie, som Gl. Holtegaard er rundet af. Med barokken indstiftedes et kaotisk og uforudsigeligt verdensbillede, og Kurtzweils fotografier undersøger netop foranderligheden i vores blik på verden. Og forunderligheden i samme verden. I *Museum Europa*-serien sammenmonteres motiver, der skriver sig ind i oplysningstidens optimistiske og rationelle tro på videnskaben – urskiver, måleredskaber, mekanik og tekniske tegninger – med mere tilbageskuende, ‘døde’ vanitasmotiver som en sirligt dekoreret konkylie, døde dyr bag glas eller i formalin og delvist ødelagte gamle statuer, der peger på altings forgængelighed.

“Fotografiets moderne mystiker”, kalder fotohistorikeren Finn Thrane hende i bogen *Moment*. Man fornemmer, at Tove Kurtzweil holder af at dvæle ved tingene, og hun har et godt øje til, hvad man kunne kalde en hverdagens ellers oversete og tilsyneladende ubetydelige visualitet, som vi andre slet ikke lægger mærke til, før vi ser den fremhævet i hendes billeder. Her er hun i slægt med de surrealistiske fotografers store inspirator, franskmænden Eugène Atget, der som Kurtzweil – men i begyndelsen af det tyvende århundrede – også fotograferede stille gaderum eller udstillingsvinduer, så de fremstod sitrende af en overvirkelig ladet stemning. Hattemannequinhovedet med de smukt eftertænksomme, lukkede, mandelformede øjne; caféhylden fra Paris, hvor servietter i glas danner en hel lille hær af ranke soldater; træskabeloner til fremstilling af håndlavede sko; tre hovedløse giner i broderiskjorter på række eller strømpebutikkens fritsvævende “benproteser”: det er motiver, som surrealistiske forfattere

Souvenirs, Bruxelles (1992)

Dust Malia, Kreta (1989)

Kaktus (2001)

som André Breton og Paul Eluard ville have elsket at fabulere videre på. I nogle tilfælde bliver motiverne ladet med en grotesk eller erotisk stemning: fisk i formaldehyd; en agaves tentakel-lignende fangarme mod den udtørrede jord; en falloslignende, behåret kaktus eller en overskåren frugt, hvor kernerne vælter ud af dens bløde midte. I andre motiver udviser Kurtzweil en ligeledes surrealistisk fascination for den tidlige modernitets mekanik og apparater fra ure til højspændingsmaster.

MENNESKETOMME MOTIVER

En stor del af billederne er mennesketomme, som de tre metalstole mod en væg, der ikke viser mennesker men alligevel udpeger menneskets mulige tilstedeværelse og brug af stolene. Når menneskene er tilstede, er det oftest kun som antydninger af en mulig historie gennem deres lidt tilfældige fremtonen her og der på billedfladen. Oftere er det perspektivforskydningen og den "underliggørelse" af verden, der ligger heri, som interesserer fotografen. En trappe ses skråt ovenfra og bliver til et abstrakt og uendeligt fladt mønster med en enlig menneskefigur på vej opad mod uendeligheden. Fortovscafés små runde borde bliver til hoppende bolde i toppen af en flade set fra oven med spor af fortravlede tjenere længere nede på fladen. En park er ligeledes fotograferet fra oven, så fotografiet deles i to næsten lige store flader, en mørk side, hvor palmerne folder sig ulmende ud i mørket, og en lys, hvor et par passerer to bænke. På hver bænk sidder en person og duer danner prikker mellem de to billeddele. Mødet mellem duer og mennesker antyder en mulig fortælling, samtidig med, at de er registreret som flygtige, næsten grafiske komponenter i en samlet komposition.

Man kan spore referencer til det tyvende århundredes modernistiske fotografipionerer hos Kurtzweil såsom Alexander Rodchenko og Imogen Cunningham. For ikke så længe siden viste Gl. Holtegaard netop Cunninghams fotografier af blomster, kroppe og grafiske former. Men Kurtzweil skaber sin helt egen videreførelse af de tidlige modernisters radikaliserende af det fotografiske blik på verden, ikke mindst i kraft af de mange collage-lignende, nærmest stoflige overlejringer, spejlinger, skygger, sprækker og slørede dele.

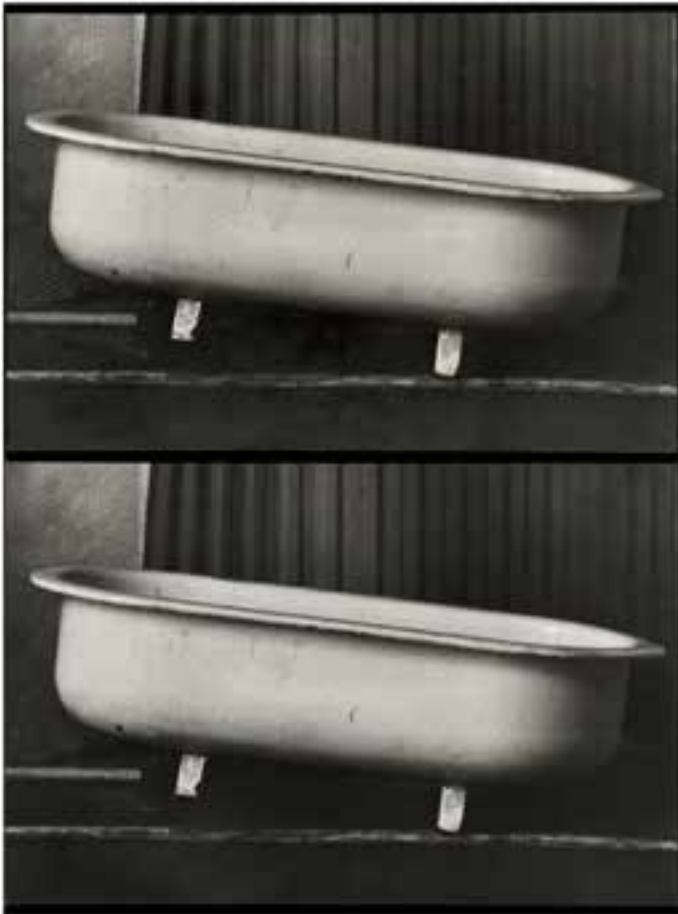
Tove Kurtzweil er en rejsende fotograf, men hendes blik på verden er ikke rastløst, snarere roligt, søgende efter det tidløse midt i tidens urolige strømmen; en ro og langsomhed der forstærkes af hendes mørkekammerarbejde. Hun afslører virkelighedens underliggende tilstande, som i hendes univers fremstår som sindbilledlige rum for melankoli, glæde, sorg, undren og eftertænksomhed.

Fotografiet er øjeblikkets medium par excellence, men hos Kurtzweil kondenseres tidens forløb og erindringens tidsspænd, så det ikke handler om at fange bestemte øjeblikke på bestemte geografiske lokaliteter, men snarere om at udvide forståelsen af tid og erindring som grundvilkår for den menneskelige eksistens – gennem den visuelle sansning. Fotografiet er i kraft af sin teknik et medium, hvor virkeligheden aftegner sig som spor eller lysaftryk på papiret. Hendes fotografier fremhæver også den side af fotografiet. Men fremfor at pege på, at "sådan var det", så foregår der snarere en mere overordnet refleksion over fotografiets spor-karakter. Skyggen af en palme ses som et spor, der ikke nødvendigvis peger tilbage på palmen men snarere danner nye, smukke og mystiske aftegninger, der har en værdi i sig selv. Også her er det verdens evigt strømmende foranderlighed og forunderlighed gennem blikket på og sansningen af omgivelserne, som hun artikulerer så konsekvent i sine billeder – med en latent brobygning til tankegodset i hovedstrømninger i den europæiske kulturhistorie fra surrealismen og helt tilbage til barokken.

Island (1995)

Stilleben, Danmark (1989/2017)

Museum Europa (1991)

Souvenirs, Kreta (1989)

Barcelona (1985)

Udstillingen er støttet af:

Politiken-Fonden
Ernst B. Sund Fonden
Grosserer L.F. Foghts Fond
Toyota-Fonden
Bodil Pedersen Fonden
DJFotografernes Ophavsretsfond

Statens Kunstfonds Projektstøtte-
udvalg for Billedkunst støtter
Gl. Holtegaards udstillingsprogram.

FOTOFORTÆLLINGER

06.02. kl. 17

CARSTEN THAU OM TOVE KURTZWEIL

Professor ved Det Kgl. Danske Kunstakademis Arkitekt-skole Carsten Thau taler om Tove Kurtzweils poetiske og sanselige fotografier.

Tilmelding nødvendig:

gl-holtegaard@rudersdal.dk / 4580 0878

27.02. kl. 17

ULRIK HELTOFT OM FOTOGRAFIET

Lektor på Det Kgl. Danske Kunstakademis Billedkunst-skoler og leder af Laboratoriet for Fotografi Ulrik Heltoft fortæller fabulerende om det analoge fotografi med nedslag i fotografiets historie.

Tilmelding nødvendig:

gl-holtegaard@rudersdal.dk / 4580 0878

20.03. kl. 17

TOVE KURTZWEIL OG DEN YNGRE KUNSTSCENE

Tove Kurtzweils særegne og analoge fotografi har inspireret flere yngre kunstnere på den danske kunstscene. I aftenens talk taler Tove Kurtzweil med Ann Sophie von Bülow, én af dansk samtidskunsts talentfulde fotografer. Samtalen bliver introduceret af direktør for Gl. Holtegaard, Maria Gadegaard.

Tilmelding nødvendig:

gl-holtegaard@rudersdal.dk / 4580 0878

Billet til Fotofortællinger:

Voksen 95 kr.

Seniorer og studerende 85 kr.

KLUBmedlem 30 kr.

18.02. og 18.03. kl. 13-16

FOTOWORKSHOPS

For børn fra 7 år

Fotograf og kunstformidler Ida Arentoft inviterer børn og voksne indenfor i fotoworkshoppen, hvor vi skal prøve kræfter med fotogrammer. Efter en introduktion til Tove Kurtzweils underfundige og analoge fotografi skal vi en tur i mørkekammeret og selv arbejde med fotografiets tilblivelsesproces helt uden kamera.

Entré 65 kr. Børn (u. 18 år) gratis adgang.

KLUBmedlem gratis adgang.

Tilmelding nødvendig:

gl-holtegaard@rudersdal.dk / 4580 0878

24.03. - 02.04.

PÅSKEJAGT I BAROKHAVEN

I påskeferien er gækken løs i barokhaven.

Tag på påskejagt i barokhaven og hjælp os med at finde de forsvundne påskeæg og fange æggetyven – for enden af gåden venter en påskebelønning for små slik-munde. Det er en god idé at have en voksen med.

Henvend dig i butikken og få udleveret kort til påskejagt.

ART WALKS

Søndage kl. 14, den 21.01. / 04.02. / 04.03.

Torsdag kl. 17.30, den 15.03.

Mandag kl. 14, den 02.04.

Offentlige omvisninger i den aktuelle udstilling.

Gratis når adgang til kunsthallen er betalt.

Gl. Holtegaard

Attemosevej 170

2840 Holte

4580 0878

gl-holtegaard@rudersdal.dk

www.glholtegaard.dk

Entré 65 kr.

Seniorer / studerende 55 kr.

Børn (u. 18 år) gratis adgang

ÅBNINGSTIDER

Tirsdag – søndag kl.12-17

Torsdag kl.12-20

Mandag lukket

I påsken følger Gl. Holtegaard de normale åbningstider, dog holder vi ekstraordinært åbent 2. påskedag kl.12-17

gl Holtegaard